

ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО СУЧАСНОГО ВИЗНАЧЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ВІДНОСИН, ЯК ЕЛЕМЕНТУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Міщенко Т.М

Здобувач юридичного факультету
Сумського державного університету
viki2006viki@meta.ua

Анотація: Корупція є однією з найактуальніших проблем, серед глобальних проблем сучасності, від вирішення якої залежить подальший розвиток світової трудової діяльності. В статті розглядаються правові механізми, що сприяють зниженню рівня корупційних проявів. Пропонуються різноманітні заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері протидії корупції в Україні

Ключові слова: протидія корупції, корупційні зв'язки.

Аннотация: Коррупция является одной из наиболее актуальных проблем, среди глобальных проблем современности, от решения которой зависит дальнейшее развитие мировой трудовой деятельности. В статье рассматриваются правовые механизмы, способствующие снижению уровня коррупционных проявлений. Предлагаются разнообразные мероприятия по совершенствованию деятельности в сфере противодействия коррупции в Украине

Ключевые слова: противодействие коррупции, коррупционные связи.

Abstract: Corruption is one of the most pressing problems among global problems, solution of which depends on the further development of the global employment. The article is devoted to legal mechanisms to reduce the level of corruption. Offers a variety of measures to improve the activities in the area of countering corruption in Ukraine

Keywords: anti-corruption, corruptionlinks.

На сьогоднішній день Україна переживає важку соціально-економічну кризу, одним з найбільш небезпечних соціальних лих залишається криміногенна ситуація. Все це призводить до погіршення життєвого рівня населення, рівня його захищеності, зростання кількості протиправних посягань на права і свободи громадян, власність, виникнення корупційних відносин та інші. За цих умов велике значення з боку держави і суспільства надається підвищенню ефективності правоохоронної діяльності, провідна роль в якій належить органам внутрішніх справ. На ці органи покладається широке коло завдань щодо забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав, свобод та законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, захисту власності від протиправних посягань, притягнення правопорушників до відповідальності тощо. Переважну більшість зазначених завдань органи внутрішніх справ виконують під час здійснення адміністративної діяльності, тобто діяльності, врегульованої адміністративно-правовими нормами і спрямованої на їх реалізацію.

Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ має складний, різноплановий характер і виконується за багатьма напрямками, із використанням різноманітних засобів як правового, так і організаційного змісту.

Корупція в правоохоронних органах взагалі, та в органах внутрішніх справ зокрема, представляє підвищену суспільну небезпеку, оскільки саме ці органи покликані здійснювати протидію корупції на всіх рівнях державного управління. Очевидно, що корумповані правоохоронні органи не в змозі ефективно протидіяти тим явищам і процесам, які реально загрожують безпеці особистості, суспільства і держави. У зв'язку з цим проблеми протидії корупції і забезпечення власної безпеки "в органах внутрішніх справ набувають особливого значення.

Корупція сьогодні є однією з найзлободенніших проблем, рішенням якою займається вже не одне покоління дослідників. В сучасних умовах глобалізації, коли корупція набуває нових форм та видів, першорядним є створення сприятливих умов для її викорінення. Якщо проаналізувати літературні джерела, то можна констатувати, що існує безліч різноманітних теорій, підходів до вивчення основних методів боротьби з даним негативним явищем, однак представляється можливим розглянути лише найпоширеніші з них.

Проблеми боротьби з корупцією приділяли увагу такі вчені, як: К. Абдієв, Л. Аркуша, Л. Астаф'єв, Б. Волженкін, М. Камлик, А. Кірпічников, М. Мельник, О. Терешук, В. Корж, Р. Тучак та ін. Їхні пропозиції, зауваження враховувались законодавцем, внаслідок чого вносились зміни до законодавства. Корупція створює серйозну загрозу формуванню України як демократичної, незалежної та соціальної держави, а заходи, що вживаються для її подолання з боку держави, бажаного результату поки що не дають. Це значною мірою пояснюється тим, що діяльність уповноважених органів вести боротьбу з корупцією зосереджена переважно на виявленні правопорушень серед державних службовців або інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, низьким рівнем ефективності взаємодії з іншими органами та підрозділами, недосконалістю інформаційно-аналітичного забезпечення, недосконалістю процедур притягнення винних осіб до відповідальності, низьким рівнем довіри до влади з боку громадян тощо. Відсутність належних результатів щодо попередження та протидії значною мірою пояснюється недосконалістю нормативно-правової бази.

Як правило, громадяни, які стикалися з корупцією, не намагаються відстоювати власні права в законний спосіб через впевненість, що такі спроби будуть марними.

Досліджуючи види державного та громадського контролю, запропоновані для ведення боротьби з корупцією закордонними й російськими фахівцями, Н.В. Селіхов розмежує їх за сферами впливу на суспільні відносини, законодавчий контроль, адміністративний контроль, фінансово-економічний контроль, кримінологічний контроль [1, с. 34]. Законодавчий контроль покликаний забезпечити ведення боротьби з корупцією за допомогою правових норм як одного з найбільш високо організований механізм і врегулювання соціальних відносин. Законодавчий (правотворчий) процес пов'язаний із створенням нормативних актів,

тобто офіційних документів, які приймаються компетентними органами держави і містять загальнообов'язкові юридичні норми. Встановлювані ними правила поведінки відповідно набувають загальнообов'язковий характер виконання усіма членами суспільства. Серед заходів здійснення законодавчого контролю одним із пріоритетних напрямів - прийняття комплексних законів прямої дії, призначених для боротьби з проявами корупції.

На думку М.І. Мельника про те, що боротьба з корупцією втрачає будь-який сенс, оскільки не може досягнути кінцевої мети (не може бути результативною в розумінні здобуття повної перемоги над корупцією). Власне з цього випливає, що з наукової та практичної точок зору за відсутності ймовірності кінцевого результату не може бути і самої боротьби" [2].

Варто відзначити, що незважаючи на прийняття низки законодавчих та підзаконних актів з питань протидії корупції, проведення різних за предметом наукового пошуку досліджень із зазначених питань, єдиного погляду на сутність та структуру державно-правового механізму протидії корупції так і не вироблено.

А.В. Гайдук характеризує заходи адміністративного примусу у боротьбі з корупцією в Україні, які поділяє на: загально-превентивні, спеціально-превентивні та безпосередньо-превентивні [3, С. 168].

Д.Г. Заброта досліджує який елемент державно-правового механізму протидії корупції, як суб'єкти боротьби з корупцією, а також їх взаємодію та координацію між собою, розмежування компетенції правоохоронних органів у галузі боротьби з корупцією [2].

Р.М. Тучак, досліджуючи адміністративно-правові засади боротьби з корупцією, обмежується лише характеристикою суб'єктів боротьби з корупцією, форм їх діяльності, взаємодії між собою, а також характеристикою адміністративно-правових методів протидії корупційним діянням [4].

Науковці, які розглядали дане питання характеризували лише деякі із таких засад, як правило, адміністративно-правові методи протидії корупції, натомість норми адміністративного законодавства:

- визначають правовий статус суб'єктів протидії корупції;
- регламентують їх адміністративні повноваження;
- розмежують компетенцію між ними;
- визначають засади координації та взаємодії суб'єктів адміністративно-правової протидії корупції, адміністративні процедури протидії корупції;

- у загальних засадах врегульовують питання організаційного забезпечення адміністративно-правової протидії корупції (планування, кадрова робота, інформаційне забезпечення тощо), а також підстави та порядок здійснення контрольної діяльності за адміністративно-правовою протидією корупції.

Більшу кількість елементів державно-правового механізму протидії корупції характеризує М.І. Мельник. Зокрема, вчений формулює поняття протидії корупції, яка, на його думку, є „безпосереднім виразом антикорупційної політики", що визначає ідеологію і стратегію антикорупційних заходів; визначає мету та завдання

антикорупційної політики, основні напрями протидії корупції в Україні, об'єкт протидії корупції та суб'єктивні протидії, принципи протидії корупції, заходи протидії корупції [2].

Враховуючи законодавчі положення щодо визначення окремих елементів державно-правового механізму протидії корупції, а також доробки науковців з цих питань, пропонуємо до його структури віднести: причини та умови, які сприяють вчиненню корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією; мету та завдання протидії корупції; принципи протидії корупції; об'єкти та рівні протидії корупції; суб'єктів протидії корупції; заходи та засоби протидії корупції; напрямки протидії корупції; систему забезпечення протидії корупції.

На думку автора, наведена структура державно-правового механізму протидії корупції є логічною та послідовною, а отже, такою, що сприятиме його належному функціонуванню.

Перейдемо до безпосередньої характеристики вищезазначених елементів. Так, одним із елементів досліджуваного механізму є причини та умови, які сприяють вчиненню корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією. Наступними важливими елементами державно-правового механізму протидії корупції виступають мета, завдання та принципи, які укомплекси являються так би мовити „засадничими” умовами його функціонування.

Організаційне забезпечення протидії корупції, з одного боку, є надзвичайно важливим, з іншого, - надзвичайно розгалуженим, оскільки передбачає заходи управлінського, кадрового, матеріально-технічного, фінансового, інформаційного та науково-методичного характеру, у зв'язку з чим, можна зробити висновок про його систему. Як у чинному законодавстві, так і у науковій літературі такі заходи не визначаються взагалі або визначаються один або декількома з них Наприклад, у Законі України „Про боротьбу з корупцією” заходи із організаційного забезпечення протидії корупції невизначені [5]. У Законі України „Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” регламентовані інформаційне, фінансове, матеріально-технічне та науково-дослідне забезпечення боротьби з організованою злочинністю, однією із форм якої є корупція [6]. Завершуючи розгляд державно-правового механізму протидії корупції, пропонуємо визначити його як сукупність взаємопов'язаних елементів, які утворюють його структуру та спрямовані на досягнення основної мети його функціонування уповільнення темпів зростання корупції, зменшення її обсягів, виявлення та припинення її проявів, поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Селихов, Н.В. Формы борьбы с коррупцией / Н.В. Селихов // Российский следователь. - 2001. - №6. - С. 34-37.
2. Горб Н.О. Наруга над могилою: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз: дис. . канд. юр. наук: 12.00.08 / Горб Н.О. - Запоріжжя, 2005. - 225 с.
3. АзізХ.Ф. Причини існування корупції в Україні та шляхи їхнього усунення. // Проблеми боротьби зі злочинністю та шляхи її попередження. - 2004. - С. 72-74.

4. Демидов А.И. Ценностные измерения власти. // Полис: политические исследования. - 1996. - №3. - С. 125-126.

5. Тодыка О.Ю. Факторы политической коррупции в сфере формирования представительных органов власти. // Проблемы законности. - Вып. 78. - 2006. - С. 12-19.

6. Прісняков В.Ф. Корупція як причина дестабілізації економіки. // Фінанси України. - 2003. - №9. - С. 3-9.

Міщенко, Т.М. Теоретичний підхід щодо визначення корупційних відносин, як елементу організованої злочинності / Т.М. Міщенко // The genesis of genius: науково-періодичне професійне видання. - Женева (Швейцарія): Міжнародний науково-практичний конгрес економістів та правників, 2014. - С.99-103